

PRETISAK KNJIGE O GRADITELJSTVU I LIKOVNIM UMJETNOSTIMA MEĐIMURJA

Naslov: *Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju*.
Autor: *Anđela Horvat*. Pretisak doktorske disertacije iz 1956.
Izdavač: *Matica Hrvatska, ogranak Čakovec*. Urednik pretiska: *prof. dr. sc. Stjepan Hranjec*. Predgovor: *dr. sc. Mirjana Repanić Barun*. Grafički urednik: *Dragutin Dado Štebih*. Tisak: *Zrinski d.d., Čakovec*. Čakovec, 2010. Naklada: 700 primjeraka. Format B5 (visina 24 cm), tvrdi uvez, str. 298, cijena 80 kuna.

Knjiga Anđele Horvat o spomenicima graditeljske baštine i likovnim umjetnostima u Međimurju, zapravo doktorska disertacija koja je obranjena na Odsjeku povijesti umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i potom tiskana u nakladi Konzervatorskoga zavoda prije više od pola stoljeća, nezaobilazna je literatura za sve one koji se bave proučavanjem povijesti graditeljstva i likovne kulture Međimurja. Rabili su je mnogi mlađi povjesničari, poneki citirajući njezine zaključke, a poneki i bez toga. Kako je već desetljećima gotovo nemoguće doći do vlastitoga primjerka knjige, a javne je knjižnice pomno čuvaju u svojim spremištima, pretisak što ga je izdao čakovečki ogranak Matice hrvatske vrijedan je doprinos kulturnoj povijesti kraja koji je uvijek, kako je u knjizi napisala Anđela Horvat: „etnički najčistiji hrvatski kraj, a ujedno i najnapučenije područje u našoj zemlji“. Iznimna je vrijednost te knjige s vremenom i porasla jer iako „gustoći naselja odgovara i gustoća spomenika“ (autoričin zaključak), u međuvremenu nitko od znanstvenika i istraživača nije nas-

tavio njezina istraživanja. Stoga je knjiga Anđele Horvat i danas jedini primjeren i cjelovit monografski prikaz graditeljskoga i likovnoga naslijeđa Međimurja.

ispitivanje vlastitih stajališta u ponovnom vrednovanju postojećih tradicijskih vrijednosti. To nužno znači i ocjenu ukupne društvene prakse na mnogim područjima jav-

Pretisak ujedno upućuje na ponovno i drugačije čitanje u novome socijalnom i znanstvenom okruženju. No za sve one koji se na bilo koji način bave tim dijelom kulturnoga naslijeđa, graditeljskom baštinom ili jednostavno urbanističkom, graditeljskom ili cjelovitom likovnošću kraja u kojem djeluju, knjiga znači i pre-

noga djelovanja važnima za istraživanje, zaštitu i obnovu spomenika graditeljske baštine. Zbunjuje da u više od pola stoljeća, bez obzira na brojne lokalne javne ustanove s odgovarajućim stručnjacima, nitko nije ponovio ni nastavio pionirski pothvat dr. Horvat, čija studija i danas plijeni jasnim i preciznim

izražavanjem, organizacijom građe te potankim poznavanjem terena i svih važnijih povijesnih izvora premda, nažalost, nedostaje njihova standardna bibliografska obrada.

Iako je predgovor pretisku dr. sc. Mirjane Repanić Braun primjeren i dragocjen izvor informacija o životu i radu Anđele Horvat, takav bi urednički pristup reprintu uvjerljivo opravdanje našao u jednoj studiji koja bi ponovno vrednovala osnovne zaključke istraživanja dr. sc. Anđele Horvat. Ako takva studija i ne bi ponudila nove odgovore, bar bi naznačila elemente složenih odgovora na pitanja što smo učinili, a što je propušteno u očuvanju arhitektonskih i likovnih spomenika Međimurja, ali i o odnosu prema graditeljskoj baštini tog dijela Hrvatske. Naime suvremenom će čitatelju, pa i onom koji solidno poznaje prostor između Mure i Drave, mnogi spomenici što ih autorica opisuje biti potpuno nepoznati jer ih danas jednostavno više nema.

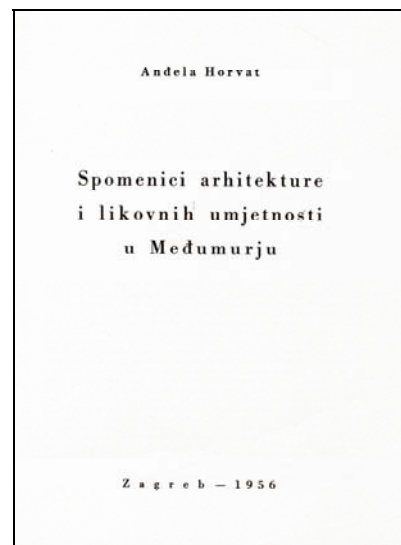
S obzirom na aktualne projekte u kojima se pilovi i poklonci razasuti po međimurskim ulicama i raskrižjima nastoje prikazati kao prešućeno i zanemareno nasljeđe koje nas povezuje s tradicijama susjednih europskih zemalja, posebnu bi pozornost svakako trebalo pridati iscrpnom opisu koji nalazimo u ovoj knjizi.

Autorica se ipak ne bavi katalogizacijom spomeničkih vrijednosti Međimurja jer se njezino znanstveno zanimanje proširuje i na razumije

vanje povijesnih, kulturnih i graditeljskih stalnosti toga prostora i na potanko proučavanje svih raspoloživih povijesnih izvora. Knjiga je jednim dijelom i prva sustavno zapisana povijest Međimurja koja nije obrađena kao zemljopisna (topografska) cjelina jasno određenih međa, već i kao socijalna i povijesna činjenica s nizom specifičnosti i energijom koja se potvrdila u mnogim političkim i državnim tvorevinama. Zahvaljujući takvom pristupu, autorica je uspjela uvjerljivo rekonstruirati i one dijelove međimurskoga povijesnog naslijeđa koji nedostaju, a znatno su prisutni u graditeljskoj tradiciji i njezinim suvremenim rezultatima, i danas i u vrijeme kada je knjiga nastala. Ta se opaska ponajprije odnosi na poglavlje *O sakralnoj drvenoj arhitekturi u Međimurju* kao i na niz zapisa o crkvenomu inventaru, ali je povezana i s dijelovima koji se bave stambenom arhitekturom, neovisno o tome radi li se o dvorcima, drvenim kurijama, gradskim ili seoskim kućama, ruralnim cjelinama ili trgovištima.

Zadivljuje i upornost s kojom je autorica nastojala objasniti nerazrješivu isprepletenost likovnih umjetnosti i graditeljstva jer s jednakom ozbiljnošću analizira velike graditeljske pothvate, poput višestoljetne gradnje i dogradnje Staroga grada u Čakovcu, i gradnju seoske obiteljske kuće. S istim poštovanjem vrednuje likovnost i praksu uglednih stranih graditelja kao i običnoga čovjeka koji jednom u životu gradi svoj dom.

Prije svega nastoji shvatiti prostor u kojemu djeluju, ne samo u vrijeme gradnje nego i danas.

Upravo zbog takvoga pristupa knjiga dr. sc. Anđele Horvat nije samo nezaobilazno stručno štivo likovnih teoretičara i povjesničara umjetnosti o graditeljskim i likovnim spomenicima na prostoru između Mure i Drave. To je i vrlo poticajan i dragocjen izvor povijesnih i praktično uporabljivih podataka za sve suvremene graditelje, urbaniste, prostorne planere i investitore na tom području. Objasnjava im kako je i zašto poznavanje djela i tragova njihovih prethodnika deontološko (grč. *deomai* = trebati; stručna obveza) pitanje njihovih profesija, a ne samo dodatak općoj kulturi i informiranosti.

Dragutin Matotek